

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «01» шілде күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №40**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 30 маусым сағат 20:00-ден 01 шілде сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 30.06.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Тойшыманова А.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «01» шілде

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар дақтары жатыр. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4340 м биіктікте болды. Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 0,5 °С, орташа түнгі 1,0 °С. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Орта таулы аймақтағы топырақтың ылғалдануы жоғары. Кей жерлерде аздаған жаңбыр 0,9 мм дейін, найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Қар жамылғысы 4000 метрге жуық және одан жоғары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 2,1 °С өсті, орташа түнгі 0,4 °С төмендеді. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Кей жерлерде аздаған жаңбыр 0,9 мм дейін, найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Орташа тәуліктік ауа температурасы 2,9 °С өсті, орташа түнгі 1,3 °С төмендеді. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Кей жерлерде аздаған жаңбыр 0,9 мм дейін, найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Қар дақтары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,2-2,7 °С өсті, орташа түнгі 0,3-0,6 °С төмендеді. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар дақтары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,9 °С өсті, орташа түнгі 4,0 °С төмендеді. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар дақтары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,3 °С төмендеді, орташа түнгі өзгеріссіз. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Ауа температурасы өсті, орташа тәуліктік 1,0 °С, орташа түнгі 6,0 °С. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 0,1 °С өсті, орташа түнгі 2,6 °С. Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Ауа температурасы өсті, орташа тәуліктік 0,9 °С, орташа түнгі 1,6 °С. Кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасы өсті, орташа тәуліктік 1,2-1,3 °С, орташа түнгі 2,-2,5 °С. Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (15-20 мм), күндіз бұршақ, дауыл. Қазақстанның Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «01» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0.0-0.9 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0.0-0.9 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 19-24 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0.0-0.9 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашынсыз. Батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 14-19 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 25-30 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 25-30 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 24-29 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, күндіз 27-32 градус жылы.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 7, күндіз 20-25, кей жерлерде 14 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 21, күндіз 22-27, кей жерлерде 30 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (15-20 мм), күндіз бұршақ, дауыл. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 8, күндіз 20-25, кей жерлерде 17 градус жылы.